

بررسی رابطه نگرش نسبت به پدر و تعهد به خانواده با اهمال‌کاری تحصیلی  
در فرزندان جانبازان

The Relationship of Attitude toward Father and Family Obligation with  
Academic Procrastination in Warfare Victims' Children

Yasser Rezapour Mirsaleh

Seyed Hamid Najibi

Zahra Al-Sadat Mousavi

یاسر رضایپور میرصالح\*

سیدحمید نجیبی\*\*

زهرالسادات موسوی\*\*\*

چکیده

Abstract

The present study aimed to investigate the relationship of attitude toward father and family obligation with academic procrastination in children of warfare victims. This study was a correlational research and The population were students of Ardakan and Yazd city who were warfare victims' children. Regarding sampling limitations, 144 students were selected by available sampling and answered to perceptions of parents scale (Grolnick & et al, 1991), family obligation scale (Fulgini & et al. 1999), academic procrastination (Savari, 2011). The data were analyzed by correlational and regression analysis. The results show that attitude toward father and family obligation have a significantly negative correlation with academic procrastination ( $p < .01$ ). Regression analysis shows that these variables can predict 19.9 percent of variance of academic procrastination ( $p < .05$ ). Based on these findings it can be concluded that attitude toward father and family obligation can predict significantly academic procrastination of children of warfare victims and probably improving them, especially improving attitude toward father can decrease academic procrastination in children of warfare victims.

**Keywords:** Attitude toward Father, Family Obligation, Academic Procrastination, Warfare Victims' Children

پژوهش حاضر به منظور بررسی رابطه نگرش نسبت به پدر و تعهد به خانواده با اهمال‌کاری تحصیلی در فرزندان جانبازان صورت گرفت. این پژوهش یک مطالعه همبستگی بود و جامعه آن را کلیه فرزندان جانبازان شهرستان‌های یزد و اردکان تشکیل می‌دادند. با توجه به محدودیت‌های دسترسی به جامعه، ۱۴۴ نفر به روش نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شدند و به پرسشنامه‌های ادراک والدین گرول نیک (۱۹۹۱)، تعهد به خانواده فولیگنی و همکاران (۱۹۹۹) و اهمال‌کاری تحصیلی سواری (۱۳۹۰) پاسخ دادند. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. یافته‌های پژوهش نشان داد که هر دو متغیر نگرش به پدر و تعهد به خانواده و ابعاد آن با اهمال‌کاری تحصیلی فرزندان جانبازان همبستگی معنی‌دار منفی دارند ( $p < .01$ ). نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان داد که این دو متغیر در مجموع قادر به پیش‌بینی ۱۷/۴ درصد از واریانس اهمال‌کاری تحصیلی هستند ( $p < .05$ ). با توجه به این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که نگرش نسبت به پدر و تعهد به خانواده نقش معنی‌داری در پیش‌بینی اهمال‌کاری تحصیلی فرزندان جانبازان دارند و احتمالاً ممکن است بهبود آن‌ها، خصوصاً نگرش به پدر، با کاهش اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان فرزند جانباز همراه باشد.

**واژه‌های کلیدی:** نگرش نسبت به پدر، تعهد به خانواده، اهمال‌کاری تحصیلی، فرزندان جانبازان

email: y.rezapour@ardakan.ac.ir

\* عضو هیات علمی دانشگاه اردکان

\*\* کارشناس ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه اردکان

\*\*\* کارشناس ارشد علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اردکان

Received: 9 Apr 2016

Accepted: 5 Oct 2016

پذیرش: ۹۵/۷/۱۴

دریافت: ۹۵/۱/۲۱

## مقدمه

درک بسیاری از رفتارهای انسان به علت پیچیده بودن آن بسیار مشکل است. یکی از رفتارهای پیچیده، اهمال کاری<sup>۱</sup> یا به آینده موکول کردن کارهاست، عادتی که در بسیاری از افراد وجود دارد، تا جایی که برخی بر این باورند که این ویژگی از تمایلات ذاتی انسان است. بسیاری از افراد به این مشکل مبتلا هستند و درمان آن به سهولت انجام پذیر نیست (استیل، ۲۰۰۷). اهمال کاری، برای توصیف اقدام به انجام عملی که به صورت غیرضروری به تأخیر افتاده است، به کار می رود. زمانی هم که تمایل به تکمیل آن کار در فرد به وجود می آید، وی از نظر هیجانی در مورد انجام آن احساس ناراحتی می کند. فرد اهمال کار در ذهن خود فرض یا عزم به پایان رساندن کاری را دارد، ولی در اتمام آن در زمان مورد انتظار و دلخواه خود دچار شکست می شود (بورکا و یوئن، ۲۰۰۸). اوزر، دمیر و فراری (۲۰۰۹) معتقدند با وجود اینکه اهمال کاری در تمام فعالیت‌های زندگی روزانه ممکن است اتفاق بیفتد، اما یکی از زمینه‌های شیوع آن، اهمال گرایی در زمینه انجام تکالیف درسی است. کلاسن و همکارانش (۲۰۰۸) اهمال کاری تحصیلی را در به تأخیر انداختن وظایف تحصیلی تعریف می کنند. این وظایف شامل آماده شدن برای امتحان، آماده کردن مقالات در طول نیمسال تحصیلی، امور اداری مربوط به مدرسه و حضور مستمر در کلاس‌ها می باشد. دانش آموزان اهمال کار، آمادگی برای امتحان را به شب پایانی موکول می کنند و در نتیجه در زمان امتحان اضطراب زیادی را تجربه می کنند (سولومون و راثلوم، ۱۹۸۴). استیل (۲۰۰۷) بیان می کند که اگرچه دانش آموزان دلایل متعددی برای اهمال کاری می آورند، اما بیشتر دلایل آنها مربوط به ترس از شکست (شامل اضطراب در عملکرد، کمال گرایی و اعتماد به نفس پایین) و شرایط و مشکلات فردی و خانوادگی است. یکی از دلایل خانوادگی تأثیرگذار بر اهمال کاری، رابطه والد-فرزند و وضعیت جو عاطفی خانواده است. دانش آموزان فرزند جانباز، به علت مشکلاتی که در ارتباط با پدر و مواجهه با مشکلات جسمانی و روانشناختی پدر دارند، می توانند جزء افرادی قرار گیرند که بیشتر در معرض اهمال کاری هستند (جنکیس و بیرد، ۲۰۰۲). افرادی که تجربیات خشونت آمیز جنگ را پشت سر گذاشته اند، بعد از اتمام جنگ و بازگشت به خانواده، ممکن است مشکلات ناشی از تجربیات جنگ را تا سال ها بعد و گاهی برای همیشه حفظ کنند، و اطرافیان خود را تحت تأثیر آن قرار دهند (سولومون، ۲۰۰۱). بنابراین، آسیب‌های ناشی از جنگ فقط به خود جانباز محدود نمی شود و اطرافیان آن ها را نیز در بر می گیرد. زندگی در کنار یک فرد جانباز و مشاهده مشکلات جسمانی و حالات عاطفی او که ممکن است در جنگ آسیب دیده باشد، باعث می شود رشد عاطفی فرزندان آن ها دچار مشکل شود. به این فرآیند انتقال آسیب روانشناختی از پدر جانباز به

<sup>۱</sup>. procrastination

بررسی رابطه نگرش نسبت به پدر و تعهد به خانواده با اهمال کاری تحصیلی در ...

فرزند، آسیب ثانویه<sup>۱</sup> یا آسیب نیابی<sup>۲</sup> می‌گویند (براید و فیگلی، ۲۰۰۹). مطالعات نشان می‌دهند فرزندان جانبازانی که تجربیات خشن جنگ را پشت سر گذاشته‌اند و تحت تأثیر تعامل با پدر، آسیب ثانویه بالایی را تجربه کرده‌اند، سطوح بالاتری از مشکلات رفتاری (سلیمیسیچ و همکاران، ۲۰۱۶؛ دکل و گولدبالت، ۲۰۰۸)، بدعملکردی‌های هیجانی و مشکلات اجتماعی (هرزوک، اورسون و وایتورث، ۲۰۱۱) و تعارض پدر-فرزند (رضاپور میرصالح، ۱۳۹۵) و مشکلات تحصیلی (رضاپور میرصالح، تولایی و بهجت منش، ۱۳۹۵) را تجربه می‌کنند. همان‌طور که در بالا اشاره شد، اهمال کاری تحصیلی از جمله مشکلاتی است که دانش‌آموزان فرزند جانباز ممکن است به دلیل مشکلات خانوادگی و تعارض پدر-فرزند با آن مواجه شوند. بنابراین، بررسی عوامل خانوادگی که ممکن است بر اهمال کاری تحصیلی دانش‌آموزان فرزند جانباز اثر بگذارد، می‌تواند به محققان و درمانگران جهت افزایش آگاهی نسبت به نحوه کاهش اهمال کاری در این افراد کمک زیادی کند.

از جمله عواملی که تصور می‌شود بر اهمال کاری تحصیلی دانش‌آموزان فرزند جانباز تأثیرگذار باشد، نوع نگرش آن‌ها نسبت به پدر و تعهد آن‌ها به خانواده است. والدین باید بتوانند از طریق رفتار مناسب، جلب اعتماد فرزندان و توضیح دقیق حوادث و مشکلات زندگی، نگرش‌های مثبتی را در آنان نسبت به خود ایجاد کرده، تداوم بخشند و در مستحکم کردن پیوند بین فرزند و خانواده بکوشند. این موضوع در خانواده‌های جانبازان که پدر هنوز ممکن است درگیر مشکلات ناشی از جنگ باشد، از حساسیت بیشتری برخوردار است. زیرا عملکرد پدر در خانواده که ممکن است تحت تأثیر مشکلات ناشی از جنگ دچار مشکل شده باشد، نوع نگرش به پدر در فرزندان جانبازان را تحت تأثیر قرار می‌دهد (دنسی و مارینلی، ۱۹۹۹). به عبارتی اگر فرزندان جانبازان نگرش مثبتی به پدر خود داشته باشند ممکن است مشکلات زندگی با پدر دارای معلولیت را یک آزمایش و موهبت الهی دانسته و کمبودها و ناهنجاری‌های رفتاری او را راحت‌تر تحمل کرده (خدایاری فرد، ۱۳۸۳) و انگیزه بیشتری برای پیشرفت و موفقیت در زمینه‌های مختلف زندگی و از جمله امر تحصیل داشته باشند. با این وجود، اگر دانش‌آموز فرزند جانباز احساس تعهد بالایی به خانواده خود داشته باشد، حتی اگر نگرش مثبتی نسبت به پدر (به علت تعارضاتی که با او دارد) نداشته باشد، می‌تواند یک فرد مسئولیت‌پذیر و وظیفه‌شناس بوده و در قبال خانواده خود احساس وظیفه شناسی کرده (اسماعیلی، ۱۳۸۵) و در امر تحصیل نیز یک دانش‌آموز با انگیزه و پرتلاش باشد. دانش‌آموزی که به خانواده خود تعهد بالایی دارد، موفقیت تحصیلی خود را نیز جزئی از وظیفه خود در قبال تعهد خانواده تلقی کرده و برای بدست آوردن آن سخت تلاش می‌کند (کریستنسن، روندر و

1. secondary trauma

2. vicarious trauma

گورنی، ۱۹۹۲). بنابراین می‌توان گفت جدای از نوع نگرش فرد نسبت به والدین، اگر یک دانش آموز به کلیت خانواده خود به عنوان یک واحد یکپارچه تعهد داشته باشد، می‌تواند در پیشرفت تحصیلی او تأثیر بگذارد و این تعهد به خانواده، به تعهد به تلاش و پیشرفت تحصیلی نیز تعمیم یابد (وانگ و ویلدمن، ۱۹۹۵).

کیانگ و همکارانش (۲۰۱۳) دریافتند که تعهد خانوادگی و نگرش به اعضای خانواده می‌تواند در برابر استرس‌هایی که دانش آموز تجربه می‌کند، مانند استرس‌های اجتماعی و اقتصادی، به عنوان یک عامل پیشگیری کننده و ضربه گیر<sup>۱</sup> عمل کند. تعهد به خانواده در شکل گیری احساس هویت نوجوان و گذر از دوره نوجوانی اهمیت زیادی دارد (فولیگنی و پدرسون، ۲۰۰۲) و بر بهزیستی روانشناختی (فولیگنی، یپ و تسنگ، ۲۰۰۲) و انگیزش تحصیلی دانش آموزان نیز تأثیر می‌گذارد (فولیگنی، ۲۰۰۷). مشکلات جسمانی و روانشناختی ناشی از جنگ، خانواده‌های جانبازان را به لحاظ روابط خانوادگی تحت تأثیر قرار می‌دهد و ممکن است باعث از هم پاشیدگی یا تشدید مشکلات عاطفی اعضای خانواده شود (جنکیس و بیرد، ۲۰۰۲). فرزندان جانبازان بخش قابل توجهی از نسل دومی‌های جنگ را تشکیل می‌دهند که به علت آشنایی نداشتن با شرایط دوره جنگ و عدم درک درست آسیب‌های پدر، ممکن است برداشت‌های درستی در مورد رفتارهای پدر، که به دلیل آسیب‌های روانشناختی یا جسمی گاهاً مناسب نیست، نداشته باشند (افروز و ویسمه، ۱۳۸۰). به همین دلیل، ارتباط آن‌ها با خانواده و پدر دچار مشکل شده و ممکن است تأثیرات سوئی بر جنبه‌های مختلف زندگی آن‌ها، از جمله زندگی تحصیلی بگذارد. با وجودی که بسیاری از تحقیقات در زمینه ی آسیب‌های روانشناختی ناشی از جنگ در خود جانبازان صورت گرفته است، توجه کمی به تأثیرات آسیب‌های ناشی از جنگ بر خانواده‌های جانبازان، خصوصاً مشکلات تحصیلی فرزندان آن‌ها شده است (رضاپور میرصالح و همکاران، ۱۳۹۵). پژوهش حاضر با در نظر گرفتن این موضوع، به بررسی نحوه ارتباط متغیرهای نگرش به پدر، تعهد به خانواده و اهمال کاری تحصیلی در فرزندان جانباز می‌پردازد. بررسی رابطه درونی بین این متغیرها به دست اندرکاران این امکان را می‌دهد تا برای کاهش اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان فرزند جانباز بر اساس نوع نگرش به پدر و تعهد به خانواده، اقدامات مداخله‌ای لازم را به عمل بیاورند. با توجه به این مهم، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه نگرش نسبت به پدر و تعهد به خانواده با اهمال کاری تحصیلی در فرزندان جانبازان جنگ تحمیلی انجام شد.

---

<sup>۱</sup>. buffer

## روش

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی از نوع پژوهش های همبستگی است. جامعه پژوهش شامل کلیه دانش آموزان فرزند جانباز مدارس شاهد دوره متوسطه شهرستان های یزد و اردکان (دارای حداقل ۲۰ درصد جانبازی پدر) بود که بالغ بر ۹۰۰ نفر می شدند. ۱۴۴ دانش آموز با استفاده از شیوه نمونه گیری در دسترس به عنوان نمونه انتخاب شدند. حجم نمونه با توجه به فرمول محاسبه حجم نمونه کوکران، ۲۷۳ نفر می شد، اما به دلیل سختی دسترسی به دانش آموزان فرزند جانباز و محدودیت های اجرایی، از ۱۷۸ نفر برای شرکت در پژوهش دعوت به عمل آمد که در نهایت، پرسشنامه های ۱۴۴ نفر از آن ها از لحاظ آماری قابل تحلیل بود و مابقی به علت مخدوش بودن از پژوهش کنار گذاشته شدند. ملاک های ورود عبارت بودند از داشتن حداقل ۲۰ درصد جانبازی پدر، در قید حیات بودن پدر و مادر، زندگی با پدر و مادر و داشتن حداقل یک خواهر یا برادر. ملاک های خروج نیز شامل وجود سابقه بیماری جسمانی یا مشکل روانشناختی خاص در فرزند و وجود مشکلات جسمانی و روانشناختی ناشی از حوادث و موضوعات دیگر به جز جنگ در پدر، می شد. پس از انتخاب افراد نمونه، اهداف پژوهش برای آن ها توضیح داده شد و رضایت آن ها و خانواده شان برای شرکت در پژوهش جلب شد. داده ها با استفاده از پرسشنامه هایی که در زیر توضیح آن ها ارائه شده است جمع آوری و با استفاده از آزمون های همبستگی پیرسون و رگرسیون به کمک نسخه ۲۱ نرم افزار آماری SPSS تجزیه و تحلیل شدند.

**الف) مقیاس ادراک والدین<sup>۱</sup>:** این مقیاس توسط گروول نیک، دسی و رایان در سال ۱۹۹۱ ساخته شده است و دارای ۲۱ سؤال می باشد که نگرش فرد نسبت به والدینش را مورد ارزیابی قرار می دهد. این مقیاس دارای دو فرم مربوط به پدر و مادر است، که در این پژوهش از فرم پدر آن استفاده شده است. مقیاس در یک طیف هفت درجه ای لیکرت از ۱ (اصلاً درست نیست) تا ۷ (خیلی زیاد درست است) نمره گذاری شده و شامل سه زیرمقیاس تعامل پدر<sup>۲</sup>، حمایت مستقلانه پدر<sup>۳</sup> و پذیرا بودن<sup>۴</sup> (گرم بودن) پدر است. روایی محتوایی مقیاس و همبستگی درونی آن مورد تأیید قرار گرفته است (گروول نیک و همکاران، ۱۹۹۱). این پرسشنامه با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان همبستگی معنی دار مثبتی داشت ( $p < 0/01$ ). آلفای کرونباخ این مقیاس به ترتیب برای زیرمقیاس تعامل پدر ۰/۶۵ برای حمایت مستقلانه پدر ۰/۵۵ و برای زیرمقیاس پذیرا بودن پدر ۰/۶۷ بدست آمد (گروول نیک و همکاران، ۱۹۹۱). این مقیاس در یک نمونه سه بار اجرا شد که هم بستگی بین اجرای مجدد آزمون برای زیر مقیاس ها از ۰/۵۳ تا

1. perceptions of parents scales

2. father involvement

3. father autonomy support

4. father warmth

۰/۶۴ بود ( $p < ۰/۰۱$ ) که نشان از پایداری باز آزمایی این مقیاس می داد. روایی سازه آن نیز با استفاده از تحلیل عاملی مورد تأیید قرار گرفت (گروول نیک و همکاران، ۱۹۹۱). آلفای کرونباخ این مقیاس در پژوهش حاضر به ترتیب برای زیرمقیاس تعامل پدر، حمایت مستقلانه و پذیرا بودن ۰/۷۰، ۰/۵۹، ۰/۵۴ بدست آمد.

**ب) مقیاس تعهد خانوادگی نوجوانان<sup>۱</sup>:** این مقیاس توسط فولیگنی، تسنگ و لام در سال ۱۹۹۹ ساخته شده و دارای ۲۴ گویه می باشد که به سه زیرمقیاس کمک‌های فعلی<sup>۲</sup>، احترام به خانواده<sup>۳</sup>، و کمک به خانواده در آینده<sup>۴</sup> تقسیم می شود. بخش اول آن (۱۱ گویه اول) مربوط به بعد کمک‌های فعلی به خانواده می‌باشد. بخش اول آن در یک مقیاس ۵ درجه ای لیکرت از ۱ (تقریباً هرگز) تا ۵ (تقریباً همیشه) نمره گذاری می شود. دو زیرمقیاس بعدی پرسش‌نامه نیز در یک مقیاس ۵ درجه ای از ۱ (اصلاً مهم نیست) تا ۵ (خیلی مهم است) نمره‌گذاری می‌شود. این پرسش‌نامه در سه گروه نوجوانان آسیایی، آمریکای لاتین و اروپایی که در آمریکا زندگی می‌کردند هنجاریابی شده است. تحلیل عاملی این پرسش‌نامه نشان داد که بارهای عاملی هر سه زیرمقیاس معنی‌دار هستند و پرسشنامه دارای روایی سازه خوبی است (فولیگنی و همکاران، ۱۹۹۹). نمرات این پرسش‌نامه با پرسش‌نامه روابط خانوادگی و همبستگی بین نوجوانان و والدین روایی همگرایی معنی‌دار داشت ( $p < ۰/۰۱$ ). همچنین این مقیاس قادر به پیش بینی سازگاری و عملکرد تحصیلی دانش آموزان بود. آلفای کرونباخ این مقیاس در گروه‌های مختلف مورد بررسی، بین ۰/۶۹ تا ۰/۸۵ بدست آمد (فولیگنی و همکاران، ۱۹۹۹). آلفای کرونباخ این مقیاس در پژوهش حاضر برای زیرمقیاس‌های کمک‌های فعلی، احترام به خانواده، و کمک به خانواده در آینده به ترتیب ۰/۷۲، ۰/۸۰، ۰/۶۱ بدست آمد.

**ج) پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی:** این پرسش‌نامه توسط سواری در سال ۱۳۹۰ ساخته شده و شامل ۱۲ سوال می باشد که در یک مقیاس ۵ درجه ای لیکرت از ۱ (تقریباً هرگز) تا ۵ (تقریباً همیشه) نمره‌گذاری می شود. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی گویه‌ها نشان داد که این پرسشنامه سه زیرمقیاس اهمال کاری عمدی، اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی و اهمال کاری ناشی از بی برنامه‌گی را در بر می‌گیرد (سواری، ۱۳۹۰). پایداری نمرات آزمون از طریق آلفای کرونباخ برای عامل اول ۰/۷۷، برای عامل دوم ۰/۶ و برای عامل سوم ۰/۷۰ به دست آمد. روایی همگرایی آزمون نیز با پرسشنامه

۱ . adolescents family obligation

۲ . current assistant

۳ . respect for family

۴ . future support

بررسی رابطه نگرش نسبت به پدر و تعهد به خانواده با اهمال کاری تحصیلی در ...

اهمال کاری تا کمین (۱۹۹۱) ۰/۳۵ به دست آمد که معنی دار بود (سواری، ۱۳۹۰). آلفای کرونباخ این پرسشنامه در پژوهش حاضر برای عامل‌های اول تا سوم به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۷۷ و ۰/۷۲ بدست آمد.

### یافته‌ها

فراوانی دانش‌آموزان فرزند جانباز شرکت کننده در پژوهش در متغیرهای جمعیت شناختی در جدول ۱ آورده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، بیشتر شرکت کنندگان پژوهش پسر هستند که به دلیل دسترسی بهتر محققین به مدارس پسرانه و همکاری بهتر این مدارس بود. سن پدران جانباز بین ۴۰ تا ۶۰ سال بود و درصد جانبازی بیشتر آن‌ها بین ۲۰ الی ۵۰ درصد بود. درآمد ماهیانه خانواده بیشتر شرکت کنندگان، کمتر از ۲ میلیون تومان در ماه بود. اکثر خانواده‌ها دارای سه فرزند و بیشتر بودند و اکثر دانش‌آموزان شرکت کننده در پژوهش در دوره متوسطه دوم تحصیل می‌کردند.

جدول ۱. فراوانی برخی از متغیرهای جمعیت‌شناختی در دانش‌آموزان فرزند جانباز شرکت کننده در

#### پژوهش

متغیر	بعد	فراوانی	درصد	متغیر	بعد	فراوانی	درصد
جنسیت	پسر	۹۳	۶۴/۶	درآمد ماهانه خانواده	کمتر از ۲ میلیون	۱۰۴	۷۲/۲
	دختر	۵۱	۳۵/۴		بیشتر از ۲ میلیون	۲۳	۱۶
سن پدر	بین ۴۰ تا ۵۰ سال	۶۷	۴۶/۵	تعداد فرزندان خانواده	بدون پاسخ	۱۷	۱۱/۸
	بین ۵۰ تا ۶۰ سال	۶۴	۴۴/۵		کمتر از سه نفر	۴۶	۳۱/۹
درصد جانبازی پدر	بدون پاسخ	۱۳	۹	مقطع تحصیلی	سه نفر و بیشتر	۹۴	۶۵/۳
	بین ۲۰ تا ۲۵	۶۲	۴۳/۱		بدون پاسخ	۴	۲/۸
پدر	بین ۲۵ تا ۵۰	۵۳	۳۶/۸	دوره اول متوسطه	دوره اول متوسطه	۶۶	۴۵/۸
	بالتر از ۵۰	۲۹	۲۰/۱		دوره دوم متوسطه	۷۸	۵۴/۲

جدول ۲، میانگین و انحراف معیار و ضرایب همبستگی بین متغیرهای نگرش به پدر، تعهد به خانواده و اهمال کاری تحصیلی را نشان می‌دهد. تمامی ضرایب‌های همبستگی معنی دار هستند. ضرایب همبستگی بین نگرش به پدر و تعهد خانواده مثبت و ضرایب همبستگی بین این دو متغیر با اهمال کاری تحصیلی منفی هستند. میانگین نمره کلی نگرش به پدر ۱۰۵/۱۰ (با انحراف معیار ۱۶/۵۷)، تعهد به خانواده ۹۳/۰۴ (با انحراف معیار ۱۱/۰۹)، و اهمال کاری تحصیلی ۳۰/۴۱ (با انحراف معیار ۸/۶۳) بود. ضرایب همبستگی نمره کل نگرش به پدر با تعهد به خانواده و اهمال کاری تحصیلی به ترتیب ۰/۵۷ و ۰/۳۸- و ضرایب همبستگی بین نمره کلی تعهد به خانواده و اهمال کاری تحصیلی ۰/۳۶- بود ( $p < 0.01$ ).

جدول ۲. میانگین (M)، انحراف معیار (SD) و ضریب‌های همبستگی بین متغیرهای مورد مطالعه

متغیر	زیرمقیاس	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	M	SD
توجه پدر	۱. تعامل	۰/۷۲	۰/۴۹	۰/۳۳	۰/۳۶	۰/۳۳	۰/۲۸	۰/۲۹	۰/۲۳	۳۰/۱۶	۵/۵۵
	۲. حمایت مستقلانه	۱	۰/۵۸	۰/۴۰	۰/۴۶	۰/۳۱	۰/۲۸	۰/۳۹	۰/۲۸	۴۲/۷۰	۷/۳۵
	۳. پذیرا بودن	۱	۰/۴۲	۰/۴۷	۰/۳۹	۰/۱۸	۰/۳۰	۰/۲۵	۰/۲۳	۳۲/۲۳	۶/۴۲
توجه خانواده	۴. کمک‌های فعلی به خانواده	۱	۰/۴۸	۰/۳۴	۰/۲۳	۰/۲۱	۰/۲۴	۰/۱۸	۰/۲۶	۳۹/۱۸	۶/۲۹
	۵. احترام به خانواده	۱	۰/۵۳	۰/۳۶	۰/۳۵	۰/۲۶	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۲۰	۲۹/۵۰	۴/۱۴
	۶. کمک به خانواده در آینده	۱	۰/۱۸	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۲۰	۰/۲۰	۲۴/۳۴	۳/۳۹
اهمال کاری	۷. اهمال کاری عمدی				۱	۰/۶۰	۰/۶۱	۰/۶۱	۰/۶۱	۱۱/۹۸	۳/۷۶
	۸. اهمال کاری ناشی از خستگی					۱	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲	۱۰/۵۳	۳/۴۲
	۹. اهمال کاری ناشی از بی‌برنامگی						۱	۰/۸۹	۰/۸۹	۷/۸۹	۲/۸۳

\* تمامی ضرایب همبستگی معنی دار هستند (همبستگی‌های زیر ۰/۲۰ در سطح  $p < ۰/۰۵$  و همبستگی‌های بالای ۰/۲۰ در سطح  $p < ۰/۰۱$ )

به منظور بررسی نقش متغیرهای نگرش به پدر و تعهد به خانواده در پیش‌بینی اهمال کاری تحصیلی دانش‌آموزان از تحلیل رگرسیون سلسله مراتبی به شیوه ورود استفاده شد. ضریب همبستگی چندگانه بین متغیرها ۰/۴۱۷ بدست آمد ( $p < ۰/۰۱$ ) که نشان می‌دهد نگرش به پدر و تعهد به خانواده در مجموع قادر به پیش‌بینی ۱۷/۴ درصد از واریانس اهمال کاری تحصیلی در دانش‌آموزان فرزند جانباز هستند. ضرایب بتا نیز نشان می‌دهد که نقش نگرش به پدر در پیش‌بینی اهمال کاری تحصیلی دانش‌آموزان فرزند جانباز بیشتر از تعهد به خانواده است ( $p < ۰/۰۵$ ).

جدول ۳. نتایج رگرسیون پیش‌بینی اهمال کاری تحصیلی فرزندان جانباز براساس متغیرهای نگرش نسبت به پدر و تعهد به خانواده

مدل	B	خطای استاندارد	$\beta$	t	معنی‌داری	R	$R^2$	معنی‌داری
مقدار ثابت	۵۹/۹۴۲	۶/۱۷۵		۹/۷۰۷	۰/۰۰۰۱			
نگرش به پدر	-۰/۱۳۴	۰/۰۵۲	-۰/۲۵۷	-۲/۵۵۳	۰/۰۱۲	۰/۴۱۷	۰/۱۷۴	۰/۰۰۰۱
تعهد به خانواده	-۰/۱۶۶	۰/۰۷۸	-۰/۲۱۴	-۲/۱۲۶	۰/۰۳۶			

با توجه به این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که نگرش نسبت به پدر و تعهد به خانواده نقش معنی‌داری در پیش‌بینی اهمال کاری تحصیلی فرزندان جانبازان دارند.

### بحث و نتیجه‌گیری

نتایج تحلیل همبستگی نشان داد که نگرش به پدر با تعهد به خانواده همبستگی مثبت معنی‌دار و این دو متغیر با اهمال کاری تحصیلی فرزندان جانباز، همبستگی منفی معنی‌داری دارند (جدول ۲). همچنین



بررسی رابطه نگرش نسبت به پدر و تعهد به خانواده با اهمال کاری تحصیلی در ...

یافته‌ها نشان داد نگرش به پدر و تعهد به خانواده قادر به پیش‌بینی معنی‌دار اهمال کاری تحصیلی در فرزندان جانباز هستند. این یافته‌ها با نتایج مطالعات پیشین همسو بود (وانگ و ویلدمن، ۱۹۹۵؛ کریستنسن، روندرو و گورنی، ۱۹۹۲؛ فولیگنی، ۲۰۰۷؛ کیانگ و همکاران، ۲۰۱۳؛ خدایاری فرد، ۱۳۸۳). چند تبیین برای این یافته‌ها می‌توان ارائه کرد. اول اینکه صاحب نظران، اهمال کاری را به عنوان یک رفتار مسأله‌دار که نشان دهنده هیجان‌های زیر بنایی است و ممکن است ریشه در مسائل خانوادگی داشته باشد تعریف می‌کنند (استیل، ۲۰۰۷). بر این اساس می‌توان گفت که روابط، تعامل و نگرش نسبت به خانواده علی‌الخصوص والدین تا حد زیادی می‌تواند تعریف کننده رفتار و هیجان‌های فرزندان باشد. نوجوانان در صورتی می‌توانند تعامل پایدار و مثبتی را با پدر به عنوان مرجع قدرت و یکی از مهم ترین افراد خانواده داشته باشند که بدانند از سوی وی بدون قید و شرط پذیرفته می‌شوند و نگرش خوبی نسبت به او داشته باشند (سنتس و همکاران، ۲۰۱۰). چنانچه این فرزندان، بدون قید و شرط پذیرفته نشوند و تعامل سازنده‌ای با والدین خود نداشته باشند به خودباوری و مسئولیت‌پذیری نمی‌رسند و در نتیجه احتمالاً مشکلات والدین از جمله جانبازی پدر را عامل مشکلات خود می‌دانند و چون تصور می‌کنند که نمی‌توانند آن را تغییر دهند، از تلاش خود برای حل این مشکلات خودداری کرده (پارسونز، کهله و اوون، ۱۹۹۰) و به نوعی اهمال کاری که به طور مستقیم یا غیر مستقیم ناشی از مشکلات پدر خود می‌دانند، مبتلا می‌شوند. اما اگر نگرش و تعامل مثبت بین پدر و فرزند شکل بگیرد، این نگرش مثبت نسبت به پدر باعث می‌شود که نوجوان، حتی در صورت بروز تعارض‌های گاه و بیگاه با پدر، ارتباط مثبت با وی را حفظ کرده و سعی در حل آن تعارض‌ها داشته باشد. بنابراین، فرآیند حل تعارض که در نتیجه نگرش مثبت نسبت به پدر ایجاد می‌شود، منجر به این می‌شود که نوجوان از لحاظ هیجانی در ارتباط با خانواده وضعیت با ثبات تری را داشته باشد (مک کیمی و همکاران، ۲۰۰۸) و در نتیجه از مشکلات فرعی تعارض با خانواده مانند اهمال کاری اجتناب کند (کرمی، ۱۳۸۸).

در واقع اگر فرزندان جانبازان، درک کنند که رفتار نامناسب پدر در یک موقعیت، ناشی از مشکلات جانبی ناشی از جنگ در وی است، با مسئله جانبازی پدر به عنوان یک مسئله طبیعی برخورد می‌کنند و نگرش مثبتی را نسبت به او شکل می‌دهند (روزنهک و ناتان، ۱۹۸۵). این نگرش مثبت به پدر باعث می‌شود که آن‌ها، همدلی بهتری با وی داشته باشند و مشکلاتی که پدر در نتیجه تجربیات جنگ داشته است و خودش نقشی در ایجاد آن‌ها نداشته است را بپذیرند و راحت تر با آن کنار بیایند. به این دلیل، برخورد متفاوت تری با تعارض پیش آمده با پدر خود خواهند داشت (اسماعیلی، ۱۳۸۵). در نتیجه این مسئله، آن‌ها مشکلات خود را بهتر می‌پذیرند و برای رفع آن‌ها تلاش بیشتری انجام می‌دهند تا اینکه به رفتارهای اهمال کارانه دست بزنند.

ضرایب همبستگی بین اهمال‌کاری و خرده‌مقیاس‌های نگرش نسبت به پدر نشان داد که بین دو متغیر حمایت مستقلانه پدر و اهمال‌کاری تحصیلی فرزندان جانباز نیز همبستگی منفی معنی‌دار وجود دارد (جدول ۲). برای تبیین این یافته می‌توان گفت که محوری‌ترین انگیزش فرد در دوران نوجوانی به دست آوردن استقلال است (سونن، وانس تینکیست، و همکاران، ۲۰۰۷) که در قدم اول برای ایجاد یک رابطه سالم بین پدر و فرزند، باید به آن توجه داشت. والدینی که مستقلانه از فرزند خود حمایت می‌کنند، با دادن جایگاه مناسب به او، احساس استقلال، پذیرش و ارزشمندی را در وی تقویت می‌نمایند. شکل‌گیری این گونه احساسات، باعث می‌شود که فرزندان از نارضایتی و همچنین فقدان شجاعت و قاطعیت اجتناب کنند (لکز و همکاران، ۲۰۱۰) که این عوامل یعنی فقدان شجاعت و قاطعیت می‌توانند از علل اساسی اهمال‌کاری باشند (بک، کونز، میلگریم، ۲۰۰۰).

ضرایب همبستگی بین خرده‌مقیاس‌ها همچنین نشان داد که بین گرم و پذیرا بودن پدر و اهمال‌کاری تحصیلی فرزندان جانبازان همبستگی منفی معنی‌دار وجود دارد (جدول ۲). گرم و پذیرا بودن والدین باعث می‌شود که نوجوان هرآنچه که هست را بپذیرد، با والدین احساس نزدیکی کند و مشکلات خود را با آن‌ها در میان بگذارد و از راهنمایی‌هایشان سود ببرد و همچنین این احساس برای او به‌وجود آید که در صورت خطا، باز هم به ارزشمندی او لطمه‌ای وارد نمی‌شود و در نتیجه احساس امنیت روانی و عزت نفس خود را از دست ندهد (فرانک و بوهرلر، ۲۰۰۷) و حتی در صورت احتمال بروز خطا و مشکل در کارهایش، باز هم به اهمال‌کاری روی نیاورد.

نتایج نشان داد که تعهد به خانواده پیش‌بینی کننده معنی‌داری برای اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان فرزند جانباز است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که به عقیده استیل (۲۰۰۷) اهمال‌کاری مفهومی است که با وظیفه‌شناسی و مسئولیت‌پذیری کم مرتبط است. نوجوانی که تعهد به خانواده بالایی داشته باشد، سعی می‌کند تمام توان خود را به کار گیرد تا مسئولیت‌هایش را به بهترین شیوه انجام دهد (فولیگ نی و همکاران، ۲۰۰۲). یکی از مسئولیت‌هایی که همواره بر عهده دانش‌آموزان است، موفقیت و تلاش در زمینه تحصیل است. در نتیجه فرزندان که تعهد به خانواده بالایی دارند، بیشتر به حل مشکلات می‌اندیشند و کم‌تر دچار اهمال‌کاری تحصیلی می‌شوند (فولیگ‌نی، ۲۰۰۷).

فردی که تعهد داشته باشد که در آینده از خانواده خود حمایت کند، در نتیجه سعی می‌کند موقعیت‌های فعلی که به موفقیت وی در آینده منجر می‌شود را به نحو احسن پیگیری کند تا با بدست آوردن موفقیت‌های فعلی بتواند توانایی حمایت از خانواده خود را در آینده بدست آورد (فولیگ‌نی و همکاران، ۱۹۹۹). بنابراین، دانش‌آموز فرزند جانباز که تعهد به حمایت از خانواده خود در آینده دارد، سعی می‌کند در امور تحصیلی که می‌تواند به موفقیت شغلی وی در آینده منجر شود،

بررسی رابطه نگرش نسبت به پدر و تعهد به خانواده با اهمال کاری تحصیلی در ...

موفق عمل کند. در نتیجه اهمال کاری تحصیلی در فرزندگی که تعهد به حمایت از خانواده خود در آینده دارد کمتر می شود. از سویی دیگر، فرآیند حل تعارض که در نتیجه نگرش مثبت به پدر در خانواده فرزند جانباز ایجاد می شود (دنسی و مارینلی، ۱۹۹۹) می تواند تعهد به خانواده را در فرزند افزایش دهد. بدین صورت که با حل شدن اختلاف نظرها بین فرزند و پدر، فرد احساس تعلق بیشتری به خانواده کرده و خانواده خود را به عنوان یک نهاد یکپارچه که اعضا در آن از همدیگر بدون قید و شرط، حتی با وجود تعارضها و اختلاف نظر، حمایت می کنند، می پذیرد و در نتیجه این موضوع تعهد به خانواده در وی افزایش پیدا می کند (مارسیگلیا و همکاران، ۲۰۰۹). پذیرش از سوی پدر، احساس پذیرش متقابلی را در فرزند ایجاد می کند. فرزند نیز برای اینکه این پذیرش دچار مشکل نشود، سعی می کند وظایف خود را در قبال خانواده به شکل مطلوبی انجام دهد (دویری، ۲۰۱۰). در نتیجه تعهد وی به خانواده افزایش یافته و سعی می کند وظایف خود را در قبال اعضای خانواده به درستی انجام دهد (لیلا و همکاران، ۲۰۰۷)، که یکی از این وظایف رسیدگی به وظایف تحصیلی خود است.

با توجه به یافته های این پژوهش می توان نتیجه گرفت که نگرش نسبت به پدر و تعهد به خانواده نقش معنی داری در پیش بینی اهمال کاری تحصیلی فرزندان جانباز دارند و احتمالاً ممکن است بهبود آن ها، خصوصاً نگرش به پدر با کاهش اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان فرزند جانباز همراه باشد. هرچند از این یافته ها نمی توان نتیجه علی بدست آورد، اما می توان گفت نگرش به پدر و تعهد به خانواده که رابطه زیادی نیز با یکدیگر دارند، می توانند به عنوان یکی از متغیرهای مرتبط با اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان فرزند جانباز در نظر گرفته شوند و دست اندر کاران و مشاوران مدارس شاهد و ایثارگر بایستی به آن ها در هنگام برنامه ریزی جهت افزایش عملکرد تحصیلی دانش آموزان فرزند جانباز توجه کنند. با این وجود، به دلیل اینکه ابزارهای مختلفی در زمینه سنجش نگرش به پدر و تعهد به خانواده وجود دارد، پیشنهاد می شود پژوهش های مشابه دیگری با استفاده از ابزارهای متفاوت نیز انجام شوند تا در صورت تأیید یافته ها، تعمیم پذیری نتایج این پژوهش با اطمینان بیشتری انجام شود. یکی از محدودیت های مهم این پژوهش، تعداد نمونه کم و ریزش زیاد نمونه ها در جریان نمونه گیری بود که ممکن است دقت نتایج آن را تحت تأثیر قرار دهد. تعداد نمونه پایین، به دلیل محدودیت های مالی و زمانی در این مطالعه بود، بنابراین پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی، ضمن جذب امکانات مالی و حمایتی از سازمان های ذیربط، این مطالعه با تعداد نمونه بالاتر تکرار شود. همچنین به دلیل محدودیت در ابزارهای موجود برای سنجش متغیرها، در این مطالعه از ابزارهایی استفاده شد که اعتبار آن ها در نمونه فارسی هنوز مورد تأیید قرار نگرفته است و این محدودیت نیز ممکن است دقت نتایج را تحت تأثیر قرار دهد.

## References

- Afroz, G.h., & Vismeh, A.A. (2001). Investigate the relationship between depression of veteran sun's and the pattern of their relationship with fathers. *Journal of Psychology and Educational Science*, 31(2), 35-50. [Persian]
- Beck, B. L., Koons, S. R., & Milgrim, D. L. (2000). Correlates and consequences of behavioral procrastination: The effects of academic procrastination, self-consciousness, self-esteem and self-handicapping. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15(5), 3-13.
- Bride, B. E., & Figley, C. R. (2009). Secondary trauma and military veteran caregivers. *Smith College Studies in Social Work*, 79(3-4), 314-329.
- Burka, J. B., & Yuen, L. M. (2008). *Procrastination: Why you do it, what to do about it now*. Da Capo Press
- Christenson, S. L., Rounds, T., & Gorney, D. (1992). Family factors and student achievement: An avenue to increase students' success. *School Psychology Quarterly*, 7(3), 178-206.
- Dansby, V. S., & Marinelli, R. P. (1999). Adolescent children of Vietnam combat veteran fathers: A population at risk. *Journal of Adolescence*, 22(3), 329-340.
- Dekel, R., & Goldblatt, H. (2008). Is there intergenerational transmission of trauma? The case of combat veterans' children. *American Journal of Orthopsychiatry*, 78(3), 281-289.
- Dwairy, M. (2010). Parental acceptance–rejection: a fourth cross-cultural research on parenting and psychological adjustment of children. *Journal of Child and Family Studies*, 19(1), 30-35.
- Eddleston, K. A., & Morgan, R. M. (2014). Trust, commitment and relationships in family business: Challenging conventional wisdom. *Journal of Family Business Strategy*, 5(3), 213-216.
- Franck, K. L., & Buehler, C. (2007). A family process model of marital hostility, parental depressive affect, and early adolescent problem behavior: the roles of triangulation and parental warmth. *Journal of Family Psychology*, 21(4), 614-625.
- Fuligni, A. J. (2007). Family obligation, college enrollment, and emerging adulthood in Asian and Latin American families. *Child Development Perspectives*, 1(2), 96-100.
- Fuligni, A. J., & Pedersen, S. (2002). Family obligation and the transition to young adulthood. *Developmental psychology*, 38(5), 856-868.
- Fuligni, A. J., Yip, T., & Tseng, V. (2002). The impact of family obligation on the daily activities and psychological well-being of Chinese American adolescents. *Child development*, 73(1), 302-314.
- Fulligni, A. J., Tseng, V., & Lam, M. (1999). Attitudes toward family obligations among American adolescents with Asian, Latin American, and European Backgrounds. *Child Development*, 70(4), 1030-1044.

بررسی رابطه نگرش نسبت به پدر و تعهد به خانواده با اهمال کاری تحصیلی در ...

- Grolnick, W.S., Ryan, R.M. & Deci, E.L. (1991). Inner resource for school achievement: Motivational mediators of children's perceptions of their parents. *Journal of Educational Psychology*, 83, 808-517
- Herzog, J. R., Everson, R. B., & Whitworth, J. D. (2011). Do secondary trauma symptoms in spouses of combat-exposed national guard soldiers mediate impacts of soldiers' trauma exposure on their children?. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 28(6), 459-473.
- Jenkins, S. R., & Baird, S. (2002). Secondary traumatic stress and vicarious trauma: A validation study. *Journal of traumatic stress*, 15(5), 423-432.
- Karami, D. Prevalence of procrastination among university students and its relationship with anxiety and depression. *Journal of Clinical Psychology*, 4(1), 13-34. [Persian]
- Khodayarifard, M. (2004). *Comparison and relationship of religious attitudes and father-child relation with socila adhustment of veterans' children and non-veterans' children*. Faculty of Psychology and Educational Sciences, Tehran University. [Persian]
- Kiang, L., Andrews, K., Stein, G. L., Supple, A. J., & Gonzalez, L. M. (2013). Socioeconomic stress and academic adjustment among Asian American adolescents: The protective role of family obligation. *Journal of youth and adolescence*, 42(6), 837-847.
- Klassen, R. M., Krawchuk, L. L., & Rajani, S. (2008). Academic procrastination of undergraduates: Low self-efficacy to self-regulate predicts higher levels of procrastination. *Contemporary Educational Psychology*, 33(4), 915-931.
- Lekes, N., Gingras, I., Philippe, F. L., Koestner, R., & Fang, J. (2010). Parental autonomy-support, intrinsic life goals, and well-being among adolescents in China and North America. *Journal of youth and adolescence*, 39(8), 858-869.
- Lila, M., Garcia, F., & Gracia, E. (2007). Perceived paternal and maternal acceptance and children's outcomes in Colombia. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 35(1), 115-124.
- Marsiglia, F. F., Parsai, M., & Kulis, S. (2009). Effects of familism and family cohesion on problem behaviors among adolescents in Mexican immigrant families in the southwest United States. *Journal of ethnic & cultural diversity in social work*, 18(3), 203-220.
- McKinney, C., Donnelly, R., & Renk, K. (2008). Perceived parenting, positive and negative perceptions of parents, and late adolescent emotional adjustment. *Child and Adolescent Mental Health*, 13(2), 66-73.
- Özer, B. U., Demir, A., & Ferrari, J. R. (2009). Exploring academic procrastination among Turkish students: Possible gender differences in prevalence and reasons. *The Journal of social psychology*, 149(2), 241-257.
- Parsons, J., Kehle, T. J., & Owen, S. V. (1990). Incidence of behavior problems among children of Vietnam war veterans. *School Psychology International*, 11(4), 253-259.

- Rezapour Mirsaleh, Y. (2016). Relationship between attachment styles and father-child conflict in warfare victims' children: investigate the role of secondary trauma as a mediator. *Journal of Counseling Research*, 15 (57), 81-100. [Persian]
- Rezapour Mirsaleh, Y., BehjatManesh, A., Tavallaei, S. (2016). Role of secondary post-traumatic stress disorder and resilience on academic motivation and performance of veterans' student children. *Iranian Journal of War and Public Health*, 8 (4), 225-233. [Persian]
- Rosenheck, R., & Nathan, P. (1985). Secondary traumatization in children of Vietnam veterans. *Hospital & Community Psychiatry*, 36(5), 538-539.
- Savari, K. (2011). Construction and standardization of academic procrastination test. *Quarterly Training Measurement*, 2(5), 97-110. [Persian]
- Selimbasic, Z., Sinanovic, O., Avdibegovic, E., Brkic, M., & Hamidovic, J. (2016). Behavioral Problems and Emotional Difficulties at Children and Early Adolescents of the Veterans of War with Post-Traumatic Stress Disorder. *Medical Archives*, 70(5), 348-353.
- Sentse, M., Lindenberg, S., Omvlee, A., Ormel, J., & Veenstra, R. (2010). Rejection and acceptance across contexts: Parents and peers as risks and buffers for early adolescent psychopathology. The TRAILS study. *Journal of abnormal child psychology*, 38(1), 119-130.
- Smaeili, M. (2006). *Investigate family and educational factors of mental health in children of veterans. Foundation of Martyrs and Veterans Affairs*. Online Available at: <http://navideshahed.com> [Persian]
- Soenens, B., Vansteenkiste, M., Lens, W., Luyckx, K., Goossens, L., Beyers, W., & Ryan, R. M. (2007). Conceptualizing parental autonomy support: adolescent perceptions of promotion of independence versus promotion of volitional functioning. *Developmental psychology*, 43(3), 633-646.
- Solomon, Z. (2001). The impact of posttraumatic stress disorder in military situations. *The Journal of clinical psychiatry*, 62(suppl 17), 11-15.
- Steel, P. (2007). The nature of procrastination: A meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological Bulletin*, 133, 65-94
- Tucman, B. W. (1991). The development and concurrent validity of the procrastination scale. *Educational and Psychological Measurement*, 51(2), 473-480.
- Wang, J., & Wildman, L. (1995). An empirical examination of the effects of family commitment in education on student achievement in seventh grade science. *Journal of Research in Science Teaching*, 32(8), 833-837.